

*П.П.Чучка,
доктор фізіологічних наук,
професор Ужгородського
національного університету*

ВАСИЛЬ ХУДАНИЧ – ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Початки громадської діяльності Василя Худанича сягають далекого 1934 року, коли він, будучи учнем Берегівської української гімназії, вступив до тамтешньої організації пластунів. Уже тоді у складі пласту і товариства "Просвіти" під керівництвом таких учителів-патріотів, як Корнило Заклинський, починає формуватися українська національна свідомість хлопця і хист до громадської роботи у майбутнього педагога й науковця.

Навчання юнака в Хустській гімназії після ліквідації Берегівської та Білецької поселили у нього та його друзів по навчанню К.Галаса, І.Маргітича, В.Маркуся, М.Трояна, І.Чендея віру в правильність української національної ідеї та готовність боротися за її реалізацію. Звичайно, не всі учні Хустської гімназії були переконаними українськими патріотами, але прагнення до боротьби проти ворога, який окупував наш край, було одноставним у всіх гімназистів.

Навчаючись у сьомому класі гімназії, В.Худанич вступив до підпільної організації "Юнацтво ОУН". Членами цієї організації тоді були недавні пластуни і прогресивна молодь окупованого Закарпаття. Вони вивчали історію України з акцентом на історію рідного краю, приховано відзначали дати з історії Української держави, читали підпільну газету "Чин", редактором якої був Степан Палп – колишній керівник Закарпатського пласту, поки окупанти не прикрили цю молодіжну громадську організацію.

Головний напрям роботи, який виконував у організації В.Худанич, був виховний, просвітницький. Як підпільник на таємних сходинах він часто виступав з доповідями та повідомленнями на різні політичні теми. Організація була законспірована настільки, що її учасники не припускали її викриття, хоча всі знали, що центр угорської контррозвідки на Закарпатті знаходився саме в Хусті. Однак члени підпільної організації діяли дуже необережно і своїми вчинками не раз розкривали себе. Так, 1 листопада вони щороку відкрито відвідували могили січовиків на Замковій горі, молилися за померлих героїв, упорядковували їхні могили. 15 березня 1941 року, тобто в день проголошення Карпатоукраїнської держави, підпільники зірвали з флагштока на Замковій горі в Хусті державний прапор і повісили на його місце український національний синьо-жовтий прапор. На Красному полі під Хустом, де 1939 року проходили бої січовиків та хустських гімназистів з угорськими окупантами, вони протягом однієї ночі встановили великий дубовий хрест. Усе це не могло не насторожити угорську контррозвідку.

За участі німецьких спецслужб підпільну організацію "Юнацтво ОУН" було викрито, а її учасників спіймано та арештовано строком на 6 місяців. В.Худанича, який щойно успішно склав іспити на атестат зрілості, так само було заарештовано, а разом із ним ще 32 учасників молодіжної підпільної організації з Іршавщини. 23 червня 1942 року В.Худанича було відправлено до Мукачєва в тимчасову тюрму "Ковнер", де після катувань засуджено його строком на 6,5 місяця тюрмного ув'язнення, котре він відбув у тюрмі в Шаторолюйфель.

Зазначений арешт став першим університетом для В.Худанича. У Хустській гімназії В.Худанич учився на "відмінно" і на "добре", але за його участь у підпільній діяльності оцінку з поведінки у його атестаті зрілості керівництво гімназії виправило з балу "відмінно" на бал "задовільно". Зрозуміло, що з такою оцінкою в атестаті влаштуватися в ті часи на роботу було неможливо. А тут і на фронт можуть легко послати.

Поритунок від небезпеки бути призваним на військову службу молодий хлопець спробував шукати в Будапештському університеті. І це йому вдалося, але не без труднощів, бо "трійка" з поведінки в атестаті зрілості служила тавром хлопця в очах керівництва історичного факультету, до якого подався випускник Хустської гімназії. І декан факультету, не задумуючись, попередив В.Худанича, що навчання і політика в університеті несумісні. Два роки студентського життя швидко пролетіли, війна скінчилася і поламала всі плани студента.

Нестача кваліфікованих педагогічних кадрів у рідному краї в перші новосні роки і матеріальна невлаштованість юнака примусили його перервати стаціонарні студії в університеті і податися на педагогічну роботу – спочатку вчителем історії до відновленої української гімназії в Берегові, через рік – завучем СШ №1, а далі – її директором та зав. районним відділом освіти. Так проявив себе В.Худанич як вроджений педагог, як організатор навчання і як громадський діяч.

Однак талант справжнього громадського діяча проявився у В.Худанича тільки після екстерного закінчення ним Львівського державного університету і захисту кандидатської та докторської дисертацій в Ужгородському державному університеті.

При постійному повному педагогічному навантаженні в університеті та при великому обсязі наукових досліджень В.Худанич, будучи вже доцентом і професором відповідальних кафедр суспільних наук, весь вільний від науки час віддавав громадській, у тому числі і просвітницькій діяльності.

Набутий досвід районного керівника-освітянина професор Худанич повністю використав в університеті. Протягом чотирьох років він працював головною професійної спілки викладачів і студентів університету, десять років у обласній організації товариства "Знання" він був незмінним керівником науково-методичної ради з питань суспільних наук і історії, а

в університеті створив кафедру, якою безперервно керував, аж поки не вийшов на пенсію.

З особливою інтенсивністю взявся за громадську роботу професор В.Худанич після проголошення незалежності України, і полум'я його громадської активності не вгасає дотепер. Він постійно у вирі тої роботи, без його безпосередньої участі не обходяться жодні важливі збори, засідання, конференції, наради, мітинги, зустрічі.

Професор В.Худанич був біля колиски таких відомих і активно діючих громадських організацій на Закарпатті, як ВУТ "Просвіта" ім. Т.Шевченка, Народний Рух України, Братство "Карпатська Січ", Асоціація "Українська Народна Рада Закарпаття" і ряд інших та й то не в ролі рядових її членів, а завжди в їх проводі, серед найактивніших її членів.

Без участі проф. В.Худанича в Ужгороді та в області не відбувається жодна поважна наукова чи політична акція. Він постійний організатор і активний учасник цілого ряду наукових і науково-практичних конференцій, урочистих свят, круглих столів, редактор і упорядник багатьох видань, наукових збірників та монографій, член різних редакційних колегій.

Громадська робота для професора Худанича – це його стихія, це його життя, це його радість. Отже побажаємо йому в його 80 ще багато років повноцінного життя і радості!